

NÄYTESIVUT

Hanna Vilkkä

Tutki ja kehitä

Tässä pdf-tiedostossa on mukana kirjasta seuraavat näytteet:

- Sisällys
- Alkusanat

Tutustu kirjaan
verkkokaupassamme

SANTALAHTI

SISÄLLYS

Esipuhe.....	9
Johdanto.....	13
1 Tutkimus työelämässä.....	16
Ammattikorkeakoulun ja yliopiston koulutustavoitteet.....	16
Ammattikäytännön ja tutkimuskäytännön kohtaaminen.....	19
Yhdessä enemmän.....	27
2 Tutkimukselle asetetut vaatimukset.....	30
Tutkimusten vertailuperusta ja uuden tiedon tuottaminen.....	30
Teoreettinen viitekehys, mallit, käsitteet ja määritelmät.....	35
Järjestelmällisyys, kurinalaisuus ja täsmällisyys.....	41
Tutkimusetiikka.....	43
Hyvä tieteellinen käytäntö.....	43
Vilppi.....	47
Piittaamattomuus.....	50
Tietosuoja ja tietosuojailmoitus.....	52
Avoin ja vastuullinen tiede.....	54
Tutkimusetiikka tutkimustekstissä.....	56

3 Tutkimusprosessi käytännössä	66
Tutkimuksen kulku.....	66
Ideataso.....	69
Tiedonintressi ja tieteenfilosofiset lähtökohdat.....	74
Monimetodinen lähestymistapa.....	85
Monimenetelmätutkimus.....	88
Kirjallisuuskatsaus metodina.....	95
Valmiin tutkimuksen julkaisukieli.....	99
Tekoälyn hyödyntäminen tutkimuksessa.....	100
Sitoutuminen: tutkimussuunnitelma	102
Tutkimussuunnitelman tarkoitus.....	102
Tutkimussuunnitelman sisältö.....	103
Toteuttaminen.....	108
Kirjoittaminen.....	109
Tiedottaminen.....	115
Tutkimusrahoituksen hakeminen.....	116

4 Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä	122
Tutkimusaineiston keräämisen tavat.....	122
Otannan suunnittelu.....	127
Kyselylomakkeen valmistaminen.....	130
Teoriasta kyselylomakkeeksi.....	130
Kyselylomakkeen suunnittelu ja testaus.....	134
Kyselylomakkeen taulukointi.....	138

5 Laadullinen tutkimusmenetelmä käytännössä	145
Menetelmän erityispiirteet.....	145
Tutkimushaastattelu aineistona.....	150
Tutkimushaastattelun muodot.....	150
Tutkimushaastatteluiden keräämisen pulmat ja ratkaisut.....	156
Haastateltavien valinta.....	165
Puheesta tekstiksi: litterointi.....	166
Havainnoinnin toteuttamisen tapoja.....	171
Osallistuva havainnointi ja tarkkailu.....	171
Kuvat ja tekstit havainnointiaineistona.....	175
Havainnoinnin järjestelmällisyys.....	178
Tutkimusaineiston määrä: koolla ei ole väliä.....	179
Harkinnanvarainen näyte.....	180
Kylläntymispiste (saturaatio).....	181
Tapauksen rajaaminen.....	183
6 Merkityksiä tutkimassa ja ymmärtämässä	190
Merkityssuhde tutkimuskohteena.....	190
Esimerkkinä kolme tapaa lähestyä merkityssuhdetta.....	194
Sisällönanalyysi.....	194
Fenomenologinen lähestymistapa.....	202
Diskurssianalyysi.....	206
Hermeneuttinen metodi.....	210

7 Tutkimuksen arviointi	218
Ketkä arvioivat tehtyä tutkimusta?	218
Saatekirje arvioinnin kohteena.....	220
Määrällisen tutkimuksen arviointi.....	224
Pätevyys (validiteetti).....	224
Luotettavuus (reliabiliteetti).....	225
Laadullisen tutkimuksen arviointi.....	226
Tulkinnan yleistäminen.....	226
Tutkimuksen luotettavuus.....	227
Tutkimuksen arvioinnin perusta: tutkimus tekstinä	230
Argumentaatio tutkimustekstissä	238

Loppusanat	244
-------------------------	-----

Lähteet	247
----------------------	-----

Sanasto	256
----------------------	-----

Liitteet	266
-----------------------	-----

Kirjoittaja	298
--------------------------	-----

ESIPUHE

Helsingin yliopiston käytännöllisen filosofian dosentti Arto Siitonen (2004, 277) totesi jo 2000-luvun alussa teoksessa *Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu*: ”Vailla tutkimuspohjaa oleva opetus supistuu vanhan toistamiseksi. Tutkimuksellista asennoitumista voidaan opettaa ajattelun taitona. Ammatillisen opetuksen vähimmäisvaatimus on ammattitaidon välittäminen, mutta taitavalta ammatilaiselta voidaan odottaa ammatillista sivistyneisyyttä ja ammattietiikan sisäistämistä.”

Ammattikorkeakoulut eivät yhteiskunnallisen tehtävänsä mukaisesti kouluta tutkijoita. Tämä tehtävä on annettu yliopistotasoiselle koulutukselle, jossa korostuvat tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Yliopistoarjessa puhutaan myös tutkimusperustaisesta opetuksesta. Lisäksi yliopistot yhdessä tiedelaitosten kanssa tukevat tutkimustoiminnan edellytyksiä yhteiskunnassa. Ammattikorkeakoulujen ensisijainen tehtävä on antaa työelämätarpeisiin ja työelämän käytäntöihin vastaavaa koulutusta. Samalla ammattikorkeakouluissa harjoitetaan soveltavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Tutkimus- ja kehittämisorientoituneen toiminnan tehtävä on palvella opetusta, tukea työelämää ja aluekehitystä sekä uudistaa alueen elinkeinorakennetta. (Ks. Yliopistolaki 558/2009; Ammattikorkeakoululaki 932/2014.)

Korkeakoulujärjestelmä kokonaisuudessaan on kuitenkin nähtävä kenttänä, jossa tutkimuksella on keskeinen paikka. Tutkimuksella

johdetaan, ohjataan ja osallistetaan ihmisiä yhteiskunnassa. Aktiiviseen kansalaisuuteen ja osallistuvaan asenteeseen tukeutuva ajattelutapa Suomessa on johtanut siihen, että yhä useammin arkipäivän keskustelussa kansalaiset argumentoivat omia näkemyksiään ja omaa toimintaansa tutkimustuloksien perusteella. Yhä useammin kuulee muidenkin kuin tutkijakoulutuksen saaneiden ihmettelevän uutisissa asioiden perusteena esitettyjä tutkimustietoja ja pohtivan, miten nämä tutkimukset tehtiin ja miten tulokset saatiin.

Siten tutkimuskäytäntöjen ymmärtämiseen sisältyy paljon muutakin kuin se, että selviää tutkintoon liittyvästä opinnäytetyöstä. Korkeakoulujärjestelmästä valmistuneen perustaitoihin kuuluu taito tehdä tutkimuksia, selvityksiä ja kartoituksia yhdessä kollegoidensa kanssa yhä useammin myös monialaisesti ja monitieteellisesti. Nykyään puhutaan osaamisen yhteydessä geneerisistä taidoista, joihin kuuluvat tiedon analyysi- ja hallintataidot sekä tiedon suullinen ja kirjallinen ilmaisutaito. Samaten geneerisiin taitoihin lukeutuvat erilaisten tietolähteiden ja aineistojen hallinta sekä kyky arvioida ja varmistaa tiedon tarkoituksenmukaisuus, oikeellisuus ja laatu. Tässä työskentelyssä keskeistä on myös tieto- ja viestintätekniikan käyttötaito. Tämän käyttötaidon likeinen osa tutkimuksessa ja kehittämisessä on tutkimuseettinen tiedon hankinta, käsittely, käyttö, säilyttäminen ja hävittäminen. Tutkimusosaamista ei enää voida pitää vain yliopistojen ja niistä valmistuneiden asiantuntijoiden yksinoikeutena tai erityistaitona, vaan tutkimusosaaminen koskee jokaista työelämässä toimivaa, joka on saanut tutkinnon korkeakoulujärjestelmästä.

Tutkimuksen maailma on muuttunut viiden viime vuoden aikana. Hyvä tieteellinen käytäntö on ajanmukaistettu vuonna 2023 vastaamaan paremmin kansallisia ja kansainvälisiä eettisiä tutkimuskäytäntöjä. Tietosuojaan liittyvät asiat ovat lisänneet sekä tutkittavan oikeuksia että tutkijan vastuuta tutkimuksen tekemisessä. Tekoäly on tullut osaksi tutkimuksen arkea ja tutkijan keskustelukumppaniksi. Monimenetelmä tutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen käyttö metodina on

vakiintunut Suomessa, ja nämä menetelmät ovat saaneet myös ensimmäiset suomenkieliset julkaisut.

Suurin tutkimusta koskeva muutos on tapahtunut korkeakouluverkoston rakenteen kehittämisessä. Tavoitteena on ollut toiminnan tehostaminen sekä työelämän ja aluevaikuttavuuden lisääminen muodostamalla ammattikorkeakouluista ja yliopistoista rakenteellisesti tiiviimpiä monialaisia korkeakoulu yhteisöjä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueelliset strategiset yhteistyösopimukset ja yhdistymiset opetus-, tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa ovat tuoneet kaikki tutkimuksellisesti työskentelevät toimijat saman pöydän ääreen kadottamatta alkuperäistä ideaa korkeakoulutuksen duaalimallista.

Opetuksessani tutkimuskäytäntöjen ja rakenteiden muutos on näkynyt siten, että joillakin opintojaksoillani istuvat rinta rinnan niin avoimen yliopiston, ammattikorkeakoulun kuin yliopiston tutkintoja valinnaisten opintojen opiskelijat. Ryhmätöitä tehdään yhdessä ilman koulutusrajoja. Opinnäytteitä tehdään metodisesti laaja-alaisemmin, kun kirjallisuuskatsaukset ja valmiiden aineistojen käyttö ovat tulleet osaksi opinnäytetöitä. Itse olen yliopistonlehtorina kokenut tutkimusopintojen laaja-alaisuuden monella tavalla antoisaksi. Nyt rinnan voi kuljettaa tieteellisen tutkimuksen, tutkimuksellisen kehittämistoiminnan, design-tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan näkökulmia. Ammatillisesti profiloituneet ja tieteessä generalistialojen opiskelijat kasvavat yhdessä ja oppivat laaja-alaisesti, vaikka omat intressit tutkimukseen poikkeaisivat vierustoverista.

Kiitän Muotoiluinstituutin ja Taideinstituutin koru- ja kuvataiteen sekä muotoilun erikoistumisopinnoissa Tutkimusmenetelmät-kursillani vuonna 2004 ja 2005 opiskelleita opiskelijoita. Edellinen vuosikurssi viritti mielessäni idean tästä oppikirjasta, ja jälkimmäisten kanssa pääsin testaamaan oppikirjan sisältöä. Kiitän myös vuosien 2014–2015 yhteistyöstä Kaarina Kanteletta ja monialaisen alueosaamisen opinnäytetyön opiskelijoita Lapin ammattikorkeakoulussa YAMK-tutkinnoissa. Heidän innoittamana lähdin päivittämään käsi-

kirjoitusta kymmenen vuoden jälkeen. Nyt kiitän jokaista lukijaa innon sytyttämisestä 6., uudistetun painoksen työstämiseen. Kuudennen painoksen sisällöistä kiitokset ansaitsevat Ville Mankki, Tiina Airaksinen, Ville-Matti Vilkka ja Leila Saros.

Kirjan luovaa työtä ovat tukeneet Suomen tietokirjailijat ry ja Kansan Sivistysrahaston Kustannusosakeyhtiö Tammen rahasto.

Hämeenlinnassa 11.1.2025

Hanna Vilkka